

**Gemeente Veldhoven
Uitkomsten controle en overige
informatie 2015**

Rapportage aan de gemeenteraad

Concept

Gemeenteraad van de gemeente Veldhoven
Postbus 10101
5500 GA VELDHOVEN

Eindhoven, 16 juni 2016

Uitkomsten controle en overige informatie 2015

Geachte leden van de raad,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening van de gemeente Veldhoven tot dusver. Hoewel onze controle nog niet gereed is (mede gezien de invoering van het sociale domein), willen wij u informeren over de uitkomsten tot dusver. Wij zullen dit verslag aanvullen met de uitkomsten over de onderhanden controle en definitief maken na afronding van de controle. Wij willen u over de volgende onderwerpen informeren:

- ▶ uitkomsten jaarrekeningcontrole;
- ▶ kwaliteit beheersorganisatie;
- ▶ rechtmatigheidsbeheer
- ▶ onafhankelijkheid en controleproces;
- ▶ actuele ontwikkelingen.

Wij hebben de kernpunten van ons verslag opgenomen in het hoofdstuk Kernpunten.

Onze controle is gericht op het vormen van een oordeel omtrent de

jaarrekening over 2015. Bij de uitvoering van onze controle ondervinden wij de volledige medewerking en ondersteuning van de medewerkers van de gemeente Veldhoven.

De mogelijkheid om een open en eerlijke dialoog met u als lid van de gemeenteraad te voeren, vormt een essentieel onderdeel van het controleproces, evenals van de algehele corporate governance. Wij waarderen deze mogelijkheid om de inzichten die uit onze controle voortkomen met u te kunnen delen.

Het concept van dit verslag is d.d. 15 juni 2016 besproken met de portefeuillehouder financiën, de gemeentesecretaris en de concerncontroller. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Veldhoven.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. B. Smeenk RA

Concept

Inhoudsopgave

Kernpunten uit onze rapportage	5
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	9
Kwaliteit beheersorganisatie	25
Rechtmatigheidsbeheer	28

Bijlagen

- 1 Onafhankelijkheid en controleproces
- 2 Overzicht controleverschillen
- 3 SiSa-bijlage
- 4 Actualiteiten BBV

Totaal aantal pagina's in dit rapport: 40

Concept

Kernpunten

Kernpunten uit onze rapportage

De kernpunten uit onze rapportage kunnen als volgt worden samengevat

Uitkomsten jaarrekeningcontrole	Status van de controle	<p>De conclusie van onze controle wordt geformuleerd na afronding van onze werkzaamheden. Wij hebben de controle nog niet volledig afgerond. De controle op het sociaal domein is gezien de verlate aanlevering door de zorgaanbieders en de daarop uitgevoerde analyse door de gemeente, pas recent opgestart. Wel stellen we met de gemeente vast dat over een gedeelte van de lasten aangaande het sociaal domein geen zekerheid is verkregen omtrent de getrouwe en rechtmatige besteding. Dit kan mogelijk nog resulteren in een controleverklaring met een beperking ten aanzien van dit vlak. Tevens is onze controle op de inkooprechtmatigheid nog onderhanden. Tot slot merken wij op dat de afsluitende reviewwerkzaamheden uit hoofde van ons interne kwaliteitsbeheersingsstelsel nog moeten worden uitgevoerd.</p> <p>In dit concept-accountantsverslag wordt inzicht gegeven in de huidige status van de controle en de voorlopige bevindingen. Om u als raad toch in de gelegenheid te stellen om de jaarrekening te behandelen informeren we u tussentijds door middel van dit stand van zaken rapport. Wij benadrukken dan ook dat een gedeelte van onze bevindingen die wij u rapporteren voorlopige bevindingen zijn.</p>
	Decentralisaties	<p>De gemeente is druk doende met een goede inrichting van de bedrijfsvoering (inclusief interne controlemaatregelen) voor de (nieuwe en gewijzigde) taken in het sociale domein. Gezien de verlate aanlevering van de verantwoording van de zorgaanbieders, heeft de organisatie pas recent de analyse op de getrouwe en rechtmatige besteding van het sociale domein kunnen uitvoeren. Wij adviseren u om voor het komende jaar goede afspraken met uw zorgleveranciers te maken over een tijdige en toereikende aanlevering van de informatie die u nodig heeft om een juiste verantwoording af te leggen in de jaarrekening.</p> <p>Op basis van onze werkzaamheden op de door de gemeente uitgevoerde analyse constateren we dat ten aanzien van de totale lasten aangaande de decentralisaties ter hoogte van ongeveer € 16,7 miljoen de gemeente voor materiële bedragen nog geen zekerheid heeft kunnen krijgen omtrent de rechtmatige en getrouwe besteding. Dit is voor een groot deel gelegen in het feit dat de Sociale Verzekeringsbank geen toereikende verantwoording heeft kunnen afleggen over de besteding van de persoonsgebonden budgetten. Gezien het feit dat de hoogte van de bedragen de materialiteitsgrens benaderen kunnen aanvullende bevindingen mogelijk leiden tot een controleverklaring met beperking ten aanzien van de bovengenoemde lasten. Op pagina 15 van dit rapport gaan wij nader in op onze voorlopige bevindingen ten aanzien van het sociaal domein.</p>

Kernpunten uit onze rapportage

De kernpunten uit onze rapportage kunnen als volgt worden samengevat		
	Rechtmatigheid aanbestedingen	Voorgaand jaar hebben we geconstateerd dat één aanbesteding onrechtmatig tot stand is gekomen, echter aangezien dit aanbestede contract geen vaste jaarlijkse contractwaarde heeft, maar de lasten gebaseerd zijn op daadwerkelijke afname door de gemeente, wordt de jaarlijkse last als onrechtmatigheidsfout gerekend. Uit de voorlopige analyse 2015 bedroegen de lasten vanuit dit contract, waarvan de onrechtmatigheid bij de contractverlening in 2013 is ontstaan € 68.000. Dit is als onrechtmatigheid aangemerkt.
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	Grondexploitaties	<p>Wij constateren dat het herstel van de woningmarkt zich in 2015 heeft doorgezet, de gemeente Veldhoven heeft in 2015 dan ook voor € 11,9 miljoen (2014: € 7,0 miljoen) aan woningbouwgronden verkocht. De markt voor afzet van bedrijfs- en kantoor kavels laat dit herstel, ondanks het feit dat de interesse voorzichtig toeneemt, nog niet zien. Hier is gelijk aan voorgaand jaar nog sprake van een overcapaciteit aan kantoren en industrieterreinen.</p> <p>Uw gemeente heeft in totaliteit voor € 99,4 miljoen aan voorraden op haar balans geactiveerd. Wij hebben tijdens onze controle vastgesteld dat deze waardering juist is en dat de schattingen gebruikt voor deze waardering aanvaardbaar zijn. Wel constateren we gelijk aan voorgaande jaren dat deze schattingen een hoge gevoeligheid kennen, waardoor het uiteindelijke resultaat van de grondexploitatie onzeker is. Deze onzekerheden zijn ook toegelicht in de jaarrekening. Wij benadrukken dat gezien deze onzekerheden in de markt, de ontwikkeling in de rente en de project specifieke risico's, het noodzakelijk blijft om de grondexploitaties zeer nauwgezet te blijven volgen. Voor de gemeente Veldhoven spelen met name voor de projecten Zilverackers De Drie Dorpen en Habraken dergelijke risico's. Vanaf pagina 19 gaan wij nader in op uw grondpositie.</p>

Kernpunten uit onze rapportage

De kernpunten uit onze rapportage kunnen als volgt worden samengevat

Uitkomsten jaarrekeningcontrole	Habraken	<p>In de concept jaarrekening was ten aanzien van de herijkte grondexploitatieberekening van het project Habraken ten opzichte van voorgaand jaar een schattingswijziging ten aanzien van de uitgeefbare grond doorgevoerd. De toename van de risico's als gevolg van deze schattingswijziging was door het college afgedekt door middel van de risicoreserve. Gezien het feit dat schattingswijzigingen goed onderbouwd moeten worden zijn we uitgebreid in overleg met de organisatie geweest omtrent deze aangepaste uitgangspunten. Gaandeweg het controleproces is gezamenlijk geconcludeerd dat het voorzichtigheidsprincipe, vertaald in de uitgangspunten bij de jaarrekening 2014, toch de voorkeur had. Ten opzichte van de concept jaarrekening is de verliesvoorziening op het complex Habraken met € 15,3 miljoen opgehoogd. We adviseren het college de uitgangspunten te blijven monitoren en indien de vraag naar bedrijfskavels daadwerkelijk aantrekt een eventueel gewijzigd standpunt goed te onderbouwen door bijvoorbeeld rapportages van externe deskundigen. Wij kunnen voor de jaarrekening 2015 instemmen met de waardering van het complex Habraken in aangepaste jaarrekening.</p>
Actuele ontwikkelingen	Wijzigingen wetgeving BBV 2016	<p>Ten aanzien van de grondexploitaties worden per 1 januari 2016 een aantal wijzigingen doorgevoerd. In de bijlage bij dit verslag zijn de belangrijkste aandachtsgebieden opgenomen. Wij vragen met name uw aandacht voor de volgende zaken:</p> <ul style="list-style-type: none">▶ Toerekening van rente, vanaf 1-1-2016 kan enkel nog de werkelijk betaalde rente toegerekend worden aan de grondexploitatie, de gemeente Veldhoven rekent op dit moment nog met een omslagpercentage.▶ Systematiek bovenwijkse voorzieningen. De gemeente Veldhoven kent op dit moment een voorziening bovenwijkse voorzieningen. Vanaf 1-1-2016 dienen bovenwijkse kosten rechtstreeks op moment van voordoen toegerekend te worden aan de grondexploitaties, dan wel geactiveerd te worden.▶ Looptijd projecten, vanaf 1-1-2016 is de looptijd van een project in principe gemaximaliseerd op 10 jaar. Indien de looptijd langer is dient de raad aanvullende beheersmaatregelen te treffen. Het project Zilverackers De Drie Dorpen kent op dit moment een looptijd tot en met 2028. <p>Wij adviseren u deze en de in de bijlage genoemde aandachtspunten mee te nemen in de begroting 2016 en de jaarrekening. We adviseren u daarbij ook op voorhand afstemming met uw accountant te hebben.</p>

Concept

Uitkomsten
jaarrekeningcontrole

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2015

Voordelig resultaat nader besproken

Het saldo van baten en lasten (na bestemming) over het jaar 2015 bedraagt € 1.648.000 voordelig ten opzichte van een begrootsaldo van € 29.000 voordelig.

Het resultaat over 2015 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000*	Gewijzigde begroting	Realisatie 2015	Afwijking
	€	€	€
Totale lasten	- 112.347	-107.838	4.509
Totale baten	111.163	109.096	-2.067
Totaal saldo van baten en lasten	-1.184	1.258	2.442
Mutaties in reserve	1.213	390	-823
Gerealiseerd resultaat	29	1.648	1.619

*deze cijfers zijn op basis van de concept jaarrekening, welke door het college voor de raad van 21 juni is verstrekt. Het college is voornemens om de correctie aangaande de PGB (€ 614.000 voordelig), zoals toegelicht op pagina 17 van dit rapport te verwerken. Dit heeft effect op het totaal saldo van baten en lasten en de mutaties in reserves.

Uw begrotingsbeheer

Het totaal saldo van baten en lasten voor mutatie in reserves is ten opzichte van de gewijzigde begroting verbeterd met € 2,4 miljoen tot een totaal saldo van baten en lasten over boekjaar 2015 van € 1,3 miljoen positief. Rekening houdend met de mutatie in reserves bedraagt het gerealiseerd resultaat over 2015 € 1,6 miljoen.

De jaarrekening laat op zowel de totale lasten als de totale baten een onderschrijding zien. Deze afwijkingen zijn deels gerelateerd aan programma 1 Stedelijke ontwikkeling, waar ook onderschrijdingen op baten en lasten zijn waar te nemen. Tevens is er met name op het programma zorg een onderbesteding waarneembaar.

Kwaliteit van het resultaat

De belangrijkste verschillen die het gerealiseerd resultaat ten opzichte van de gewijzigde begroting hebben veroorzaakt betreffen:

- ▶ € 436.000 Voordeel op algemeen beleid maatschappelijke ondersteuning;
- ▶ € 575.000 Nadeel op de WWB als gevolg van bijstelling voorziening debiteuren sociale zaken en meer uitkeringsgerechtigden;
- ▶ € 283.000 Voordeel op publieksdienstverlening;
- ▶ € 507.000 Voordeel op algemene dekkingsmiddelen en financiering, als gevolg van hogere algemene uitkering en OZB-inkomsten.

De overige afwijkingen per product zijn kleiner dan € 250.000.

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn uitgebreid toegelicht in de programmaverantwoording.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

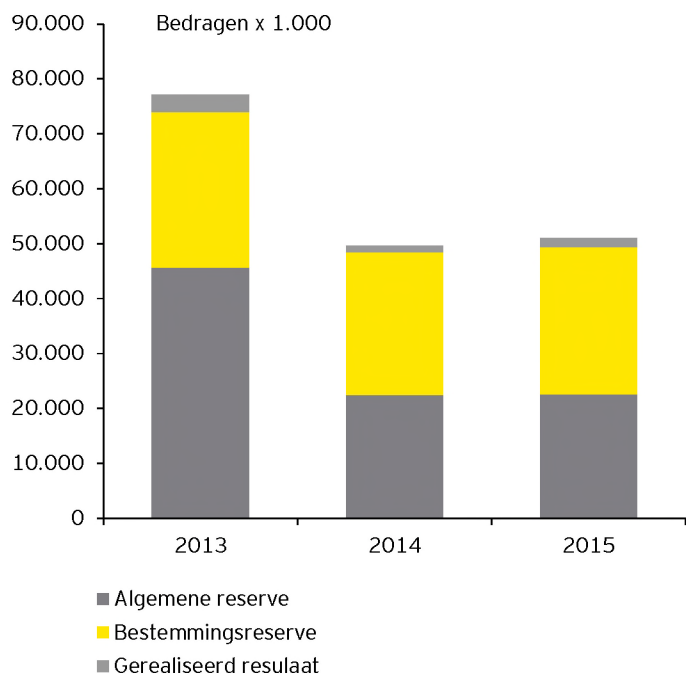
Onze analyse van de financiële positie

Analyse van de financiële positie

De financiële positie van de gemeente Veldhoven blijft aandacht vragen. Gezien de risico's binnen de decentralisaties en de grondexploitaties tezamen met de investeringsplanning van de gemeente blijft het zorg de reservepositie van de gemeente nauwgezet te blijven volgen. Zowel in 2015 als in voorgaande jaren is een positief resultaat gerealiseerd.

Eigen vermogen neemt licht toe

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per jaareinde 2015 volgens de jaarrekening € 51,0 miljoen (2014: € 49,7 miljoen) en heeft zich vanaf 2013 als volgt ontwikkeld:

Van het totale eigen vermogen exclusief gerealiseerd resultaat ter hoogte van € 49,3 miljoen is € 22,6 miljoen opgenomen als algemene reserve en maakt deel uit van het gemeentelijke weerstandsvermogen.

Ratio's

Op 15 mei 2015 is een besluit tot wijziging van het BBV vastgesteld. Dit in verband met het opnemen van financiële kengetallen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Als gevolg van dit wijzigingsbesluit, dient de gemeente met ingang van de Begroting 2016 een aantal verplichte ratio's te vermelden en een afzonderlijke toelichting per kengetal op te nemen. Deze ratio's zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Relevante kengetallen		
Ratio	2014 realisatie	2015 realisatie
Netto schuldquote	200%	151%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	192%	146%
Solvabiliteitsratio	20%	21%
Structurele exploitatieruimte	3%	3%
Grondexploitatie	119%	89%
Belastingcapaciteit	78%	84%

Op de volgende bladzijde is een benchmark opgenomen waarin de ratio's over 2014 zijn vergeleken met de benchmark gemeenten.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Ratio's

Algemeen

Onderstaande figuur geeft inzicht in de financiële ratio's op basis van de jaarrekening 2014 inclusief een vergelijking met het gemiddelde van de benchmark gemeenten en alle gemeenten van Nederland.

Netto schuld ratio / gecorrigeerde schuld ratio (ratio's o.b.v. 2014)

De netto schuld ratio laat zien wat de verhouding is tussen de netto schuld (schulden minus monetaire activa) en de totale baten. De ratio van gemeente Veldhoven ligt met 200,5% hoger dan de benchmark gemeenten (86,9%), wat betekent dat afgezet tegen de totale baten, gemeente Veldhoven ten opzichte van vergelijkbare gemeenten een hogere schuld heeft. Dit is voornamelijk gelegen in de grote investeringen die de gemeente afgelopen heeft gedaan in haar activa (investeringen economisch nut en grondexploitaties). Rekening houdend met de verstrekte leningen bedraagt de 'gecorrigeerde schuld ratio' 192,4%. Wij constateren dat deze ratio's in 2015 verbeteren.

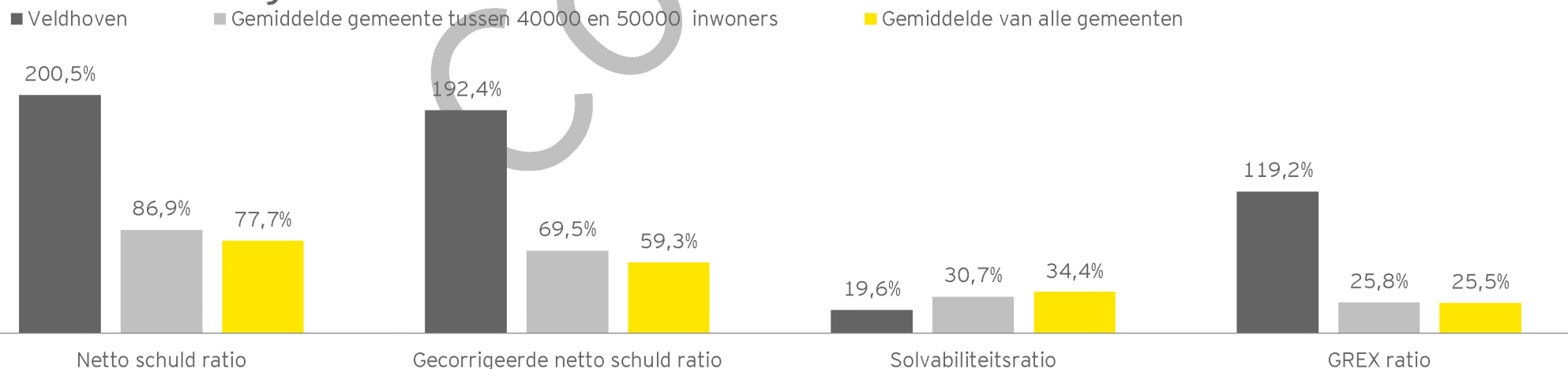
Solvabiliteitsratio (ratio o.b.v. 2014)

De totale vermogenspositie en het vermogen om vreemd vermogen (schulden) terug te kunnen betalen wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage is bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De ratio van gemeente Veldhoven zijnde 19,6% ligt 11,1% procentpunt lager dan het gemiddelde van de benchmark gemeenten. Hierbij dient rekening te worden gehouden met het feit de gemeente Veldhoven investeringen met een maatschappelijk nut gelijk worden afgeschreven.

Grexratio (ratio o.b.v. 2014)

De grexratio toont de verhouding tussen de boekwaarde van de in exploitatie genomen bouwgrond (IEGG) en de niet in exploitatiegenomen bouwgrond (NIEGG) in relatie tot de totale baten. De ratio laat zien dat gemeente Veldhoven met 119,2% fors boven de benchmark van 25,8% ligt. De grondexploitatie heeft daarmee een relatief groot aandeel in de financiële exploitatie van gemeente Veldhoven.

Financiële ratio's gemeenten

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Overige aspecten jaarstukken

Financiering

De gemeente Veldhoven financiert haar activiteiten deels door leningen aan te trekken bij externe financiers. Deze langlopende leningen bedragen ultimo 2015 € 139,4 miljoen (2014: € 154,0). Er zijn in 2015 geen nieuwe leningen aangetrokken. De opbrengsten uit de grondverkoop zijn gebruikt om de aflopende leningen af te lossen. Voor een nadere beschouwing ten aanzien van uw financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf *Financiering* van de jaarrekening 2015.

Vanaf 2014 dient in de toelichting op de balans ten aanzien van schatkistbankieren het volgende te worden vermeld:

- ▶ het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording afgelegd wordt;
- ▶ voor ieder kwartaal van het jaar dient het bedrag aan middelen toegelicht te worden dat "buiten de schatkist" is gehouden.

Wij hebben vastgesteld dat bovenstaande adequaat is toegelicht in de jaarrekening.

Tot slot hebben wij vastgesteld dat de kasgeldlimiet en de renterisiconorm gedurende het boekjaar niet zijn overschreden.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf *Weerstandsvermogen en risicobeheersing* opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2015 is gevoerd.

In de analyse van het weerstandsvermogen maakt uw gemeente consistent met voorgaande jaren onderscheid tussen benoemde risico's en onbenoemde risico's. Voor de laatste categorie is een afgezonderd deel van

de algemene reserve beschikbaar in de vorm van een risicoreserve (onbenoemde risico's) van € 10 miljoen. De risicoreserve voor de benoemde risico's bedraagt eind 2015 € 3,4 miljoen (2014: € 8,3 miljoen). Tot slot kent de gemeente een vrije reserve ter hoogte van € 9,2 miljoen.

Het totaal aan risico's wordt gekwantificeerd op een totaal van € 12,3 miljoen (wegingsfactor kans op voordoen is daarbij betrokken), in 2014 bedroeg het totale gekwantificeerde risico € 17,5 miljoen. De afname is vooral toe te schrijven aan de afname van de risico's binnen de bouwgrondexploitaties. Vanzelfsprekend doen deze risico's zich niet allemaal tegelijkertijd voor. Vanuit een risicosimulatie volgt dat de benodigde weerstandscapaciteit voor deze risico's € 2,3 miljoen bedraagt. De belangrijkste risico's, welke worden onderkend betreffen:

- ▶ Risico's ten aanzien van aantallen trajecten decentralisatie;
- ▶ Lagere rijksinkomsten als gevolg van aanpassing objectief verdeelmodel jeugd;
- ▶ Risico's inzake BGE projecten Kasteel Zuyderwijck en Slot-Oost.

Het ratio weerstandscapaciteit bedraagt hiermee 1,6 ten opzichte van 1,4 over 2014. Hiermee concludeert het college dat er voldoende weerstandsvermogen aanwezig is om de geïdentificeerde risico's mee te kunnen afdekken. Wij achten deze conclusie terecht.

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderinggrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de gehanteerde grondslagen

Schattingen van voldoende niveau

Het college is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Zij is van mening dat de significante veronderstellingen die zijn gehanteerd bij het maken van schattingen ten aanzien van de verantwoording en waardering van activa en passiva redelijk zijn. Wij hebben hieronder de gevoeligheid van jaarrekeningposten opgenomen, dat wil zeggen, in welke mate liggen schattingen ten grondslag aan balansposten; hoe hoger de mate van schatting, hoe gevoeliger een post is voor afwijkingen (schatting versus realisatie). Er zijn geen belangrijke wijzigingen ten opzichte van voorgaand jaar.

- Sensitiviteit schattingen hoog, door onzekere (externe) omstandigheden
- Sensitiviteit schattingen is gemiddeld
- Sensitiviteit schattingen is laag

Belangrijkste schattingen	Mate van schatting	Toelichting
Waardering gronden, gebouwen inclusief afschrijvingen		Het college is van mening dat er geen bijzondere waardeverminderingen dienen te worden doorgevoerd met betrekking tot vaste activa die in de balans zijn opgenomen. Wij kunnen ons verenigen met de huidige balanswaardering van activa.
Waardering van uw deelnemingen en langlopende uitzettingen		Waardering geschiedt tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs. Indien noodzakelijk is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Er zijn geen indicaties om over te gaan tot afwaardering van de deelnemingen en langlopende vorderingen.
Waardering van de bouwgrondexploitaties en niet in exploitatie genomen gronden.		De netto boekwaarde van de post voorraden van de gemeente Veldhoven bedraagt € 99,4 miljoen. Daarbij heeft de gemeente in de periode tot en met 2028 nog ruim € 195,1 miljoen aan gronden te verkopen. Gezien de looptijd van de complexen en de hoogte van de nog te maken kosten en te realiseren opbrengsten leidt dit tot een inherent hoge schattingsgevoeligheid. Deze gevoeligheden liggen met name binnen de projecten Zilverackers De Drie Dorpen en Habraken.
Waardering van de debiteuren		Indien noodzakelijk heeft een afwaardering van openstaande vorderingen plaatsgevonden. Wij kunnen ons vinden in de wijze waarop dit bepaald is.
Beoordeling toereikendheid van uw voorzieningen		Schattingselementen in voorzieningen zijn gemiddeld. Wij hebben de toereikendheid van de voorzieningen beoordeeld. De gemeente Veldhoven treft adequate voorzieningen voor risico's en verplichtingen die op een betrouwbare wijze zijn in te schatten.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Inleiding

Deze paragraaf geeft een uiteenzetting van de werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van de belangrijke aandachtsgebieden in de controle die nog niet eerder in dit verslag zijn toegelicht.

Decentralisaties

Gemeente Veldhoven werkt voor de taken in het sociale domein op verschillende terreinen samen met andere gemeenten, BIZOB en ketenpartners. Ter voorbereiding op de invoering, en gedurende 2015 tot en met heden, is veel energie gestoken in het zorgen voor de continuïteit van zorgverlening, het inrichten of aanpassen van werkprocessen, het opstellen van beleid en het maken afspraken met relevante ketenpartners en het komen tot afrekening van de zorgkosten over 2015.

De gemeente heeft het inrichten van de bedrijfsvoering (inclusief interne controlemaatregelen) daarna opgepakt en is volop bezig met het optimaliseren van haar processen. Zo is in kaart gebracht welke geldstromen, producten (zorgverlening), afgesloten contracten voor inkoop van zorg, invulling van beleid (normenkader) en welke wijze van afrekening over geleverde zorg plaatsvindt.

Interne controle

Op basis van deze kennis heeft de gemeente intern getoetst of de taken verricht worden in overeenstemming met beleid (zoals verordening jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning) en wet- en regelgeving (zoals de Jeugdwet en de WMO). Om zekerheid te verkrijgen over de juiste en rechtmatige uitvoering van taken die buiten de gemeente verricht worden (bijvoorbeeld door zorgaanbieders of andere ketenpartners) heeft de gemeente afspraken gemaakt over de verantwoording van geleverde zorg. In eerste instantie was hiervoor gekozen voor een regionaal controleprotocol samen met de overige gemeenten in Zuidoost-Brabant.

Inmiddels is duidelijk geworden dat veel zorgaanbieders hier niet aan voldoen. Er wordt veelal door de zorgaanbieders verantwoord op basis van het landelijke protocol of door middel van een niet goedkeurende verklaringen. Dit betekent voor de gemeente Veldhoven mogelijk dat de mate van zekerheid welke wordt verkregen niet in alle gevallen afdoende is. Wij adviseren u voor komend jaar duidelijke afspraken met uw zorgaanbieders te maken over de tijdige en juiste aanlevering van jaarverantwoordingen.

De organisatie heeft afgelopen periode intensief gewerkt aan de aansluiting van de ontvangen productieverantwoordingen met de eigen administratie. Verschillen worden hierbij in kaart gebracht en geanalyseerd. Ook zijn de ontvangen controleverklaringen, eigen verklaringen en bestuursverklaringen veelal ontvangen en beoordeeld. Waar verklaringen niet zijn ontvangen, is actie ondernomen om deze alsnog aangeleverd te krijgen. Dit met wisselend succes. De totaal analyse hierop is recent aan ons toegelicht, wij zijn onze controlewerkzaamheden hier op dit moment op aan het uitvoeren.

Tot slot worden de PGB (persoonsgebonden budgetten) via de SVB uitgekeerd en verantwoord. Vanuit de SVB is geen sluitende informatie ontvangen over de getrouwe en rechtmatige besteding van deze budgetten. Dit betreft landelijke problematiek, waardoor deze post in onvoldoende mate controleerbaar blijkt.

Gezien bovenstaande is de controle van de geldstromen en posten in de jaarrekening die zien op de nieuwe taken in het sociale domein op delen onderhanden. In de volgende paragraaf geven we u nader zicht op de stand van zaken van onze controle en de voorlopige bevindingen, mede als gevolg van bovenstaande problematiek.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Verwerking in jaarrekening

In de concept jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein (nieuwe taken WMO en jeugdzorg) verantwoord. In totaliteit bedragen de lasten op basis van de conceptjaarrekening, waarvan de controle onderhanden is, € 16,7 miljoen (excl. correctie PGB). Hiervan heeft € 6,4 miljoen (waarvan € 0,8 miljoen via de PGB) betrekking op de nieuwe taken binnen de WMO en € 10,3 miljoen (waarvan € 1,3 miljoen via de PGB) op de jeugdzorg. Deze posten en stromen zijn opgenomen in de concept jaarrekening op basis van diverse interne analyses, waaronder:

- ▶ budgetten versus facturatie en controle van de facturen;
- ▶ bestandsvergelijkingen (eigen cliëntregistratie versus productie-opgaven van zorgaanbieders en financiële administratie versus gecontroleerde verantwoordingen); en
- ▶ interne controle (recht, hoogte en duur).

Daarmee heeft de gemeente een zo nauwkeurig mogelijke verantwoording opgesteld. Deze kan overigens nog bijstelling behoeven ingeval de (nog te ontvangen) informatie voor afrekening over 2015 afwijkt ten opzichte van de inschatting laat zien of ingeval er nog bevindingen uit onze controle voort komen. De uitwerking inzake sociale domein ondervindt daarnaast nog aanpassing op basis van controle van afrekening zorgverlening over 2015 en de verantwoording door het SVB. Hierdoor zal de jaarrekening nog bijstelling behoeven. Wel merken wij op dat conform de afspraak met de raad eventuele financiële correcties, zowel in voordelige als in nadelige zin, afgewikkeld worden op de doelreserve sociaal lokaal deelfonds.

Deze reserve bedraagt per 31 december 2015 € 1,0 miljoen. Deze dient ter afdekking van eventuele financiële risico's uit hoofde van de decentralisaties.

Mogelijke fouten/onzekerheden in de controle

Zoals aangegeven is de controle momenteel onderhanden. Op basis van het landelijk beeld verwachten wij dat er uit de accountantscontrole op het

sociaal domein fouten en/of onzekerheden kunnen resteren welke van invloed kunnen zijn op ons accountantsoordeel. Hieronder hebben we per deelgebied, zorg in natura WMO, zorg in natura jeugdzorg en PGB onze voorlopige bevindingen opgenomen.

WMO Zorg in natura

Ten aanzien van de lasten WMO heeft de gemeente Veldhoven op basis van de concept jaarrekening ongeveer € 2,4 miljoen van de kosten uitbesteed aan zorgaanbieders. Op basis van de totaalanalyse hebben we samen met de gemeente de volgende bevindingen geconstateerd:

- ▶ Op basis van de analyse blijken de verschillen tussen de gemeentelijke administratie (ontvangen facturen) en externe verantwoordingen maar beperkte verschillen, van in totaliteit per saldo € 4.000.
- ▶ Met de kennis van maart 2016 heeft de gemeente een initiële inschatting van het onderhanden werk gemaakt. Deze bleek op grond van nadere informatie ontvangen in juni € 460.000 te hoog. Dit is op basis van interne analyse en onze controle gecorrigeerd in de aangepaste jaarrekening.
- ▶ Een aantal zorgaanbieders verantwoordten op basis van afspraak door middel van een bestuursverklaring/eigen verklaring, waardoor er sprake is van een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering. Daarnaast heeft een aantal zorgaanbieder geen verantwoording aangeleverd. De totale onzekerheid aangaande een getrouwe en rechtmatige besteding betreft dan ook naar verwachting € 246.000.

Jeugdzorg Zorg in natura

Ten aanzien van de lasten jeugdzorg heeft de gemeente Veldhoven op basis van de concept jaarrekening ongeveer € 5,9 miljoen van de kosten uitbesteed aan zorgaanbieders. Op basis van de totaalanalyse hebben we samen met de gemeente de volgende bevindingen geconstateerd:

- ▶ Op basis van de analyse blijken de verschillen tussen de gemeentelijke administratie (ontvangen facturen) en externe verantwoordingen maar beperkte verschillen, van in totaliteit per saldo € 199.000. Als de

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

verschillen niet gesaldeerd worden maar de negatieve en positieve verschillen bij elkaar opgesteld worden, bedragen de verschillen € 615.000. De gemeente is op dit moment nog druk doende de verschillen uit te zoeken, dit proces is echter niet voor het afgeven van de verklaring afgerond. De totale lasten zijn op basis van de best mogelijke schatting opgenomen.

- ▶ Met de kennis van maart 2016 heeft de gemeente een initiële inschatting van het onderhanden werk gemaakt. Deze bleek op grond van nadere informatie ontvangen in juni € 409.000 te laag. Dit is op basis van interne analyse en onze controle gecorrigeerd in de aangepaste jaarrekening.
- ▶ Een aantal zorgaanbieders verantwoordt op basis van afspraak door middel van een bestuursverklaring/eigen verklaring, waardoor er sprake is van een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering. Daarnaast hebben een aantal zorgaanbieder geen verantwoording aangeleverd. De totale onzekerheid aangaande een getrouwe en rechtmatige besteding betreft dan ook naar verwachting € 527.000.
- ▶ Een aantal zorgaanbieder heeft geen goedkeurende verklaring kunnen overleggen. Op dit moment is de review bij de accountants van deze zorgaanbieders onderhanden om te bepalen welk effect de niet goedkeurende verklaring op de jaarrekening van de gemeente Veldhoven heeft. In totaliteit betreft dit verantwoordingen van zorgaanbieders voor een bedrag ter hoogte van € 173.000.

Persoonsgebonden Budget

Ten aanzien van de PGB's voor jeugdzorg en WMO geldt dat de gemeente Veldhoven de PGB's toekent. De SVB treedt op als service organisatie voor uw gemeente voor de behandeling en verwerking van deze PGB's.

Wij merken ten aanzien van de controle bij en verantwoording vanuit het SVB het volgende op:

- Inherent aan de systematiek van de PGB verstrekking is, dat de budgethouder de levering van de prestatie controleert en bevestigt. De

veronderstelling hierbij is dat de PGB budgethouder alleen facturen indient voor de zorg die hij daadwerkelijk heeft ontvangen. Voor 2015 was de verplichte formele autorisatie van de facturen door de budgethouder nog niet geregeld. Dit betekent dat niet met zekerheid kan worden vastgesteld dat de prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.

- De auditdienst SVB heeft de in 2015 gedane uitgaven gecontroleerd (kasbasis). De controle op de uitgaven in 2016 die betrekking hebben op 2015 (relevant vanwege baten en lastenstelsel bij gemeenten) is onderdeel van de accountantscontrole 2016 bij de SVB en heeft derhalve nog niet plaatsgevonden.
- Tot slot is er op dit moment onvoldoende controle informatie beschikbaar om de bevindingen van de SVB door te vertalen naar een individuele gemeente.

Dit betekent dat de verklaring van de SVB onvoldoende zekerheid geeft over de PGB lasten van uw gemeente. Wij hebben dan ook het volledige bedrag aan PGB middelen als onzekerheid opgenomen in onze overzicht van controleverschillen.

In de concept jaarrekening zoals verstrekt aan de raad ten behoeve van de vergadering op 21 juni heeft de gemeente de totaal beschikte PGB's ter hoogte van € 2,2 miljoen (incl. PGB WMO oud € 0,1 miljoen), als last verwerkt. Op basis van de voorlopige opgave van het SVB blijkt dat deze last, die is gebaseerd op een eerdere inschatting, als gevolg van onderbesteding te hoog is. Op basis van de opgave van de SVB bedraagt het werkelijk bestede bedrag € 1,6 miljoen. Het college heeft ons bevestigd het verschil ter hoogte van € 614.000 nog te verwerken in een aangepaste jaarrekening, zodat kan worden gestreefd naar een goedkeurende verklaring.

Na correctie bedraagt de totale PGB last € 1,6 miljoen, dit is meegenomen in ons totaal overzicht van fouten en onzekerheden (bijlage 4).

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Inhoud controleverklaring SVB

De controleverklaring van de SVB is op 10 juni 2016 verstrekt. Ondanks dat wij hier, gezien voorgaande bemerkingen, naar waarschijnlijkheid geen gebruik van maken, geven wij u kort inzicht in de uitkomsten van de uitgevoerde controles. Hierbij valt dus op te merken dat dit geen volledig beeld geeft vanuit uw gemeente perspectief maar slechts kan worden gezien als een indicatie van het landelijke beeld. Ook heeft hierbij geen controle op de prestatielevring plaatsgevonden.

Verantwoording SVB	Totale fouten en onzekerheden
<u>Controleverklaring SVB inzake WMO</u>	
Rechtmatigheid	14,46%
Getrouwheid	4,46%
	Afkeurend oordeel
<u>Controleverklaring SVB inzake Jeugdzorg</u>	
Rechtmatigheid	39,41%
Getrouwheid	17,58%
	Afkeurend oordeel

Eigen bijdrage op grond van de WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente Veldhoven heeft deze onzekerheid in de jaarrekening 2015 toegelicht.

Aandachtspunten jaarrekening 2016

Vanuit de controle 2015 geven wij u de volgende aandachtspunten ten aanzien van het sociaal domein mee voor het opstellen van de jaarrekening 2016.

We adviseren u uw cliëntenadministratie verder op orde te krijgen, zodat opgaven van zorgaanbieders betrouwbaarder kunnen worden gecontroleerd. Tevens adviseren we u in het controleprotocol de definities aangaande de prestatielevring aan te scherpen. Hierbij achten wij het verder wenselijk dat de gemeente zelf beter zicht krijgt op de prestatielevring zodat ook minder wordt gesteund op controleverklaringen van zorgaanbieders. Voor wat betreft de interne controle adviseren wij om het interne controleplan verder aan te scherpen en deze in een eerder stadium in het jaar uit te voeren.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering grondexploitaties

De waardering van de grondexploitaties is een significant risico in onze controleaanpak, vanwege de mate van schattingsonzekerheid voortkomend uit de huidige economische situatie. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering op haar effectieve werking getest. Daarnaast maken wij gebruik van interne experts om de waardering en de daarbij gehanteerde veronderstellingen te beoordelen. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk.

Wij brengen nadrukkelijk bij u onder de aandacht dat wij de grondexploitaties hebben beoordeeld op basis van de huidige bekende situatie en economische ontwikkelingen. De vastgoedmarkt is momenteel een markt met veel onzekerheden. De uitkomsten van onze beoordeling moeten ook in dat licht worden gezien.

Voor het stagneren van gronduitgifte en verkoop van kavels van grondexploitaties met een nu al verwacht negatief eindresultaat, leidt direct tot grotere en substantiële verliezen en tekorten en daarmee een groter beroep op de algemene reserve. Met de opbouw van een buffer (reservepositie) voor het opvangen van toekomstige tegenvallers moet met dit effect rekening gehouden worden. Hiervoor heeft de gemeente Veldhoven op basis van een risicoanalyse binnen de reserve benoemde risico's rekening gehouden.

De uitgangspunten in de schattingen zijn door de gemeente Veldhoven toegelicht in de paragraaf grondbeleid op pagina 133. Wij achten deze parameters in de gehele context acceptabel. Wel adviseren we u een tweetal uitgangspunten nauwgezet te blijven volgen. Enerzijds wijzigt vanaf 2016 de methodiek van rentetoerekening aan de grondexploitaties als gevolg van een wijziging in de verslaggevingsregels. Anderzijds wordt pas

vanaf 2020 pas met een kostenindexatie gerekend. Dit is ons inziens een optimistische inschatting. Echter gezien andere, prudentere uitgangspunten, kunnen we dit uitgangspunt accepteren. We adviseren de gemeente deze parameters te blijven volgen.

In het kader van de controle van de jaarrekening van de gemeente Veldhoven hebben wij de grondexploitaties gecontroleerd. De post voorraad van de gemeente Veldhoven is als volgt te specificeren.

Bedragen x € 1.000	31 december 2015	31 december 2014
Overige grond en hulpstoffen	2.423	2.831
Niet in exploitatie genomen gronden (NIEG)	0	0
In exploitatie genomen gronden (IEG)	120.105	130.290
Voorziening verliesgevende complexen	(23.147)	(29.427)
Totaal	99.381	103.694

Zoals uit het voorgaand overzicht blijkt zijn de grondexploitaties nader onder te verdelen naar overige grond en hulpstoffen, nog niet in exploitatie genomen bouwgronden en het zogenaamde onderhanden werk. De daling van de IEG wordt met name veroorzaakt doordat per saldo meer opbrengsten zijn gerealiseerd dan dat er kosten zijn gemaakt. Daarnaast zijn enkele projecten afgesloten, dit leidt ook mede tot een daling van de voorziening verlieslatende complexen. Tevens daalt de voorziening als gevolg van de aanpassing van de eerder genoemde uitgangspunten.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Deze onderverdeling is afhankelijk van de formele status van de grondexploitatie:

- ▶ De gronden waar de raad geen stellig voornemen heeft deze te ontwikkelen, dienen geclassificeerd te worden als overige grond en hulpstoffen.
- ▶ Er is sprake van onderhanden werk op het moment dat er een vastgesteld exploitatieplan aanwezig is, waarbij de bestemming van de gronden definitief is vastgelegd.
- ▶ Als er nog geen vastgesteld exploitatieplan is, maar de raad heeft wel het stellige voornemen de gronden op afzienbare termijn te ontwikkelen, dan dienen de betreffende gronden te worden gepresenteerd als bouwgronden die nog niet in exploitatie zijn genomen. Hierbij is er dus nog geen zekerheid over de wijze waarop de bouwgrond in eigendom van de gemeente geëxploiteerd gaat worden.

Hiernaast vindt u een visuele risicobeoordeling van de belangrijkste grondexploitatieprojecten van de gemeente Veldhoven. Ten opzichte van voorgaand jaar zijn maar beperkte wijzigingen waarneembaar.

Toelichting risicoprofiel grondexploitatie

1. De verkopen ten aanzien van Zilverackers De Drie Dorpen staan voor een zeer groot deel pas in de periode 2018 en verder gepland. De realisatie van deze geplande afzet is daarmee de op dit moment best mogelijke schatting. Gezien de doorlooptijd en de volumes is er sprake van een hoge gevoeligheid ten aanzien van de realisatie van deze inschattingen.
2. De afzet van woningen op de projecten Slot Oost en Oerle-Zuid is ten opzichte van de projecten Zilverackers De Drie Dorpen in een eerder stadium gepland, eventuele vertraging in deze afzet leidt tot een mogelijk verlies. Daarbij loopt Oerle-Zuid grotendeels op planning en kent daarmee een dalend risicoprofiel, De realisatie van Slot Oost vertraagd ten opzichte van planning en neemt daarmee in risicoprofiel toe.

Grondexploitatiewaardering	Ons oordeel over het risicoprofiel van de grondexploitatie			
	Hoog	Midden	Laag	Toelichting
Gemeentelijke projecten				
Zilverackers De Drie Dorpen				1
Oerle-Zuid				2
Noordrand Meerstraat				3
Noordrand Zandven				4
Slot Oost				2
Habraken				5

3. Gezien de negatieve boekwaarde van dit project is het risico beperkt. Indien de realisatie van de verkopen in lijn met begroting liggen, kan in 2016 een tussentijdse winstneming gerealiseerd worden.
4. Voor het project Noordrand Zandven zijn woon-werkkavels gepland. Op dit moment is duidelijk dat hier nagenoeg geen behoefte voor bestaat. De verwachte eindwaarde is echter erg positief, waardoor er nog geen direct risico voor de jaarrekening bestaat, gezien de afnemende eindwaarde neemt het risicoprofiel wel licht toe.
5. Ten aanzien van het complex Habraken is in 2014 een verliesvoorziening van € 23,7 miljoen getroffen. Deze is in 2015 grotendeels gehandhaafd. Desondanks blijft het risicoprofiel hoger daar de huidige (netto) boekwaarde van € 16,1 miljoen nog dient te worden terugverdiend door middel van verkopen van bedrijfskavels. Wel constateren we dat de interesse ten opzichte van voorgaand jaar toeneemt.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

In exploitatie genomen projecten (onderhanden werken)

De boekwaarde van de in exploitatie genomen projecten zijn op hoofdlijnen als volgt te specificeren.

Bedragen x € 1.000	31 december 2015	31 december 2014
Zilverackers De Drie Dorpen	65.110	64.165
Habraken	38.880	38.454
Oerle-Zuid	10.695	17.196
Overige IEG	5.420	10.475
Totaal IEG bruto	120.105	130.290
Voorziening verliesgevende complexen	(23.147)	(29.427)
Totaal	96.958	100.863

Bij de controle van de balansposten inzake de lopende grondexploitaties is de cruciale vraag: worden de geactiveerde kosten in de toekomst terugverdiend? Waardering vindt hierbij in beginsel plaats tegen de kostprijs. Indien echter blijkt dat een aankoop of projectontwikkeling verliesgevend is, dient een afwaardering voor het tekort te worden genomen. Bij de beoordeling van de waardering van de bouwgrondexploitaties vormen de herziene exploitatieopzetten een essentieel object van onderzoek.

Zilverackers De Drie Dorpen

Het project Zilverackers De Drie Dorpen is de grootste bouwgrond-exploitatie die de gemeente Veldhoven op dit moment onder handen heeft.

De boekwaarde van het complex Zilverackers De Drie Dorpen bedraagt per 31 december 2015 € 65,1 miljoen (2014: € 64,2 miljoen). Gezien de gewijzigde parameters (bijstelling rente van 2,6% naar 1,8% en de verhoging van de grondprijs met 5%) is het verwachte eindresultaat van € 1,7 miljoen negatief in positieve zin bijgesteld naar € 10,5 miljoen positief. Dit geeft de gevoeligheid van de schattingen binnen dit complex weer.

Het belangrijkste risico binnen het complex Zilverackers De Drie Dorpen is de realisatie van de grondverkoop en de daarmee samenhangende uitgangspunten. De aanpassingen van de uitgangspunten hebben waarderingstechnisch effect, maar hebben geen effect op de liquiditeitspositie (en de daarmee samenhangende leningen) van de gemeente. Op basis van de huidige inschatting gaat de gemeente uit van een gemiddelde afzet van ongeveer 150 woningen per jaar in de periode 2018 tot 2028. Deze inschatting is gebaseerd op basis van de provinciale woningbouwmonitor en houdt rekening met de regionale afspraken. Vorig jaar hebben we u al aangegeven dat andere bronnen, zoals Primos (adviseur van ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) een lagere nieuwbouwbehoefte verwachten. U heeft hierop in lijn met voorgaande jaren een nadere scenario-analyse in de jaarrekening opgenomen onder de toelichting op de post voorraden. Zichtbaar is dat op basis van de huidige uitgangspunten eventuele vertraging en realisatie van minder woningen per jaar, gezien de rentestand (1,8%) in verhouding tot de verwachte opbrengstenstijging (2%) maar een beperkt financieel effect heeft.

Dit neemt niet weg dat er een hoge mate van gevoeligheid bestaat ten aanzien van de realisatie van deze schattingen. Deze onzekerheid in de verantwoording is toegelicht in de jaarrekening.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Habraken

De boekwaarde van het complex Habraken bedraagt per 31 december 2015 € 38,9 miljoen (2014: € 38,5 miljoen), waarbij in theorie nog ruim 40 hectare bedrijventerrein is uit te geven. Voorgaand jaar is op basis van de behoefteraming van de provincie voor de uitgangspunten aansluiting gezocht op de regionale behoefte voor bedrijventerreinen. Hierop is 30 hectare uit de verkoopplanning gehaald en voor deze risico's is eind 2014 een verliesvoorziening van € 23,7 miljoen gevormd.

Vanwege de voorzichtig toenemende interesse en daarmee samenhangende verwachte realisatie van verkopen had in de concept jaarrekening 2015 het college van de eerdere 30 hectare die niet verwacht werd af te zetten, 15 hectare opnieuw opgenomen in de grondexploitatie. Op basis van dit uitgangspunt had het college de bestaande verliesvoorziening van € 23,7 miljoen teruggebracht naar € 7,5 miljoen. De toename van het risicoprofiel van de grondexploitatie Habraken was door het college binnen de risicoreserve afgedekt. Gezien het feit dat schattingswijzigingen goed onderbouwd moeten worden zijn we uitgebreid in overleg met de organisatie geweest omtrent deze aangepaste uitgangspunten. Gaandeweg het controleproces is gezamenlijk geconcludeerd dat het voorzichtigheidsprincipe, vertaald in de uitgangspunten bij de jaarrekening 2014, toch de voorkeur had.

Uit de geactualiseerde grondexploitatie op basis van de uitgangspunten bij de jaarrekening 2014 blijkt een verwacht verlies van € 22,8 miljoen. Het verschil tussen de eerder getroffen verliesvoorziening en deze geactualiseerde berekening ter hoogte van € 15.290.000 is gecorrigeerd.

Controle op de aanbestedingen

Door het college is over boekjaar 2015 een uitgebreide inkoopanalyse opgesteld. Hiervan is voor de gehele inkoopmassa over 2015 getoetst of voldaan is aan de Europese aanbestedingsrichtlijnen.

De totale inkopen van de gemeente Veldhoven over 2015 bedragen € 44,5 miljoen. Wij zijn op dit moment bezig om de uitkomsten van de inkoopanalyse te onderzoeken.

Vanuit voorgaand jaar constateren wij in elk geval dat vanuit de inkoopanalyse op de inkopen tenminste één onrechtmatig is geconstateerd van € 68.000. Dit betreft een inkoop waarbij ten onrechte de Europese aanbestedingsregels niet zijn gevolgd. Dit contract is eind 2013 enkelvoudig voor een periode van 4 jaar verlengd. Wij hebben dit bedrag als controleverschil opgenomen. Gezien het feit dat dit een contract op afroepbasis is dient elk jaar de daadwerkelijke last als fout aangemerkt te worden. Na afronding van onze werkzaamheden vullen we onze bevindingen aan.

Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

In het kader van de jaarrekening 2015 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening.

SiSa

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2015. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- ▶ € 12.500,- indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000,- is;
- ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000,- en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000,- is;
- ▶ € 125.000,- indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000,- is.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage. In bijlage 3 bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Aandachtspunten raad

Ten aanzien van de aandachtspunten van de raad hebben we uitgebreid gerapporteerd in onze management letter en ook in de voorgaande paragrafen. Dit betroffen, de beheersing van de decentralisaties, de uitkomsten van de inkoopanalyse, de uitkomsten van de beoordeling van de waardering van de grondexploitaties en de invoering van de VPB-plicht. Aanvullend heeft u ons verzocht naar de beheersing van het vastgoed en de waardering hiervan te kijken. Hieromtrent kunnen we u melden dat wij op basis van onze controle geen significante bevindingen ten aanzien van de beheersing en de waardering van het vastgoed hebben. Wij hebben vastgesteld dat het vastgoed conform de verslaggevingsregels is gewaardeerd.

Concept

Kwaliteit beheersorganisatie

Kwaliteit beheersorganisatie

Interne beheersmaatregelen

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2015 van de gemeente hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. Wij steunen voor een aantal processen op uw interne beheersing, hetgeen betekent dat wij minder uitgebreide werkzaamheden per jaareinde behoeven te verrichten.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Bevindingen interne beheersing

In onze managementletter 2015, uitgebracht aan het college hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2015 opgenomen. In deze managementletter hebben wij aangegeven welke zaken vóór de jaarrekeningcontrole 2015 opgepakt zouden moeten zijn. Hier is door de organisatie invulling aan gegeven. Wel constateren we dat de procesmatige beheersing ten aanzien van het proces rondom de decentralisaties nog voor verbetering vatbaar is.

Wij hebben geconstateerd dat de voortgang van de aanbevelingen van zowel uw eigen interne controle als de controle door ons als accountant door uw organisatie gevolgd worden.

Kwaliteit beheersorganisatie

Interne beheersing

Automatisering

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.

De jaarrekeningcontrole heeft echter geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Cybercriminaliteit breidt zich snel uit. De ongekeerde mogelijkheden in de digitale wereld en de daarmee samenhangende verbinding tussen mensen, mobiele apparaten en organisaties, opent een compleet nieuw speelveld aan gevoeligheden. Cyberrisico's stijgen en wijzigen continu. Elke dag werken hackers aan nieuwe technieken om de informatiebeveiliging van organisaties te doorbreken.

Frauderisico's

Wij informeren de raad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Wij hebben geen indicaties dat dergelijke situaties zich hebben voorgedaan in 2015.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat (Standaard 240 De verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot fraude in het kader van een controle van financiële

overzichten). Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden. Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij de Raad als bij het college. Het is van belang dat het college, onder toezicht van de Raad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Kwaliteit jaarverslag

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de gemeentewet is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd.

Concept

Rechtmatigheidsbeheer

Rechtmatigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2015 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2015 van de gemeente Veldhoven. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaarden criterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ de kredieten;
- ▶ mutaties in de reserves;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid 2015.

De raad autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Door een goede inrichting van de planning-en-controlcyclus zorgt het college er voor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de raad, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij open-einde-regelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door de raad worden geautoriseerd.

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de raad geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma (x € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee
Programma 9 totaal € 711 (4,6%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd.	V	
Programma 13 totaal € 240 (5,7%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd.	V	

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt

Rechtmatigheidsbeheer

uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2015. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Raad geautoriseerde kredieten. Wij constateren daarbij dat één investeringskrediet is overschreden. Dit betreft het krediet Kruispunt B van Hoofflaan Prov.weg wat een overschrijding van € 100.000 kent. Deze overschrijding is in de vierde kwarap door het college aan de raad gerapporteerd, echter niet geformaliseerd in de vorm van een extra krediet. Wij dienen derhalve dit bedrag volgens de kadernota rechtmatigheid als rechtmatigheidsfout aan te merken.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te

kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag en hebben hieruit geen afwijkingen geconstateerd die in het kader van de opdracht naar voren gebracht moet worden in deze rapportage.

Concept

Bijlagen

Onafhankelijkheid en controleproces

Bijlage 1

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO die we hieronder hebben opgenomen betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid
- ▶ samenloop van dienstverlening
- ▶ geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2014 en kantoorrotatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 wordt een gewijzigde ViO van kracht vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Impact ViO op relatie Veldhoven en EY

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (sr) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Per 17 juni 2016 moet de externe accountant roteren na een periode van vijf jaar waarbij verder een afkoelingstermijn van drie jaar geldt. Barry Smeenk is vanaf boekjaar 2015 externe accountant van de gemeente Veldhoven en is vanaf boekjaar 2013 betrokken. Harm Lodewijks is vanaf boekjaar 2015 betrokken. Dit betekent dat van rotatie op korte termijn geen sprake is.

Wij brengen u tijdig op de hoogte van belangrijke teamwisselingen. Intern beschikken wij over interne overdrachtsprocedures, zodat u geen hinder ondervindt van een teamwisseling.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurediensten. Voor niet-OOB's is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurancedienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurancedienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is; of
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assuranceteam twijfelt of deze verwerkingswijze passend is; of
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2015 van de gemeente Veldhoven gecontroleerd. Deze jaarrekening is onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders opgesteld. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door de raad vastgestelde controleprotocol.

Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Status van onze controle

Wij hebben onze werkzaamheden nog niet afgerond. Op dit moment zijn de volgende zaken nog niet volledig afgerond:

- ▶ Controle sociale domein decentralisaties
- ▶ Controle aanbestedingen
- ▶ Doorlopen review en kwaliteitsbeoordelingsprocedures

Controleaanpak en -uitvoering

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen en onze risico analyse van de sector lokale overheid is een aantal punten met een verhoogd controlerisico voor de jaarrekening 2015 onderkend. Dit betekent dat deze posten meer diepgang in de controle krijgen.

- ▶ Verwerking decentralisaties;
- ▶ Aanbestedingen.
- ▶ WNT
- ▶ Kwaliteit resultaat, schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- ▶ Waardering grondexploitaties;

Wij rapporteren u over onze werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van onze aandachtspunten in dit accountantsverslag.

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Bado stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren.

De goedkeuringstolerantie zijn vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en vervolgens ter kennisgeving aangeboden aan de raad.

Goedkeurings-tolerantie	Goed-keurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Op grond van de jaarrekening 2015 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 1.240.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 3.720.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden. Hierbij merken wij wel op dat accountants hierbij rekening dienen te houden met fouten die uit de controle mogelijk niet ontdekt worden. Voor de gemeente Veldhoven is deze marge, vergelijkbaar met andere gemeenten op 0,5% (€ 620.000) gezet.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Concept

Overzicht controleverschillen

Bijlage 2

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die de gemeente heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die

zijn geconstateerd tijdens onze controle tot dusver (zie elders voor overzicht van onderhanden zaken in de controle) en welke zijn aangepast door het college. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Tevens is een overzicht opgenomen van de onjuistheden die wij tot aan de datum van dit verslag hebben gesignaleerd en niet door de gemeente zijn gecorrigeerd. Daarnaast zijn eventuele rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

Gecorrigeerde verschillen (wordt mogelijk nog aangevuld indien n.a.v. uit onderhanden controle correcties voortvloeien).			
Post/omschrijving verschil	Bedrag €/verwijzing naar regelgeving	Effect van deze constatering op de interne beheersing	Referentie in dit verslag
Waardering Habraken	€ 15.290.000 (last)	Geen	Pagina 22
Reservering nog te ontvangen facturen Sociaal Domein	WMO € 460.000 (bate) Jeugdzorg € 409.000 (last)	Wij adviseren u voor 2016 nadere afspraken met uw ketenpartners over de juistheid en tijdigheid van de aan te leveren documentatie te maken, zodat tijdig een juiste analyse opgesteld kan worden.	Pagina 16/17
PGB	€ 614.000 (bate) College heeft bevestigd deze correctie nog te verwerken		Pagina 17
Diverse herrubriceringen en tekstuele aanpassingen		Geen	n.v.t.

Het hieronder opgenomen overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ad € (onderhanden),- en onzekerheden ter hoogte van € (onderhanden),- zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van respectievelijk € 1.240.000 en € 3.720.000.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, subtotaal of totaal in de jaarrekening.

Wij lichten de ongecorrigeerde verschillen nader toe. Eventuele ongecorrigeerde controleverschillen vanuit de resterende controlewerkzaamheden (vnl. sociaal domein) worden hierop nog aangevuld.

Ongecorrigeerde verschillen (wordt mogelijk nog aangevuld indien n.a.v. uit onderhanden controle ongecorrigeerde verschillen voortvloeien).

Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €/verwijzing naar regelgeving	Referentie in dit verslag
Kredietoverschrijding	€ 100.000	Pagina 29
Aanbestedingsrechtmatigheid	€ 68.000	Pagina 22
Totaal fouten (meetellend enkel voor rechtmatigheidsoordeel)	€ 168.000	
Sociaal Domein, onzekerheden PGB	€ 1.600.000	Pagina 17
Sociaal Domein, onzekerheden WMO	€ 246.000	Pagina 16
Sociaal Domein, onzekerheden Jeugdzorg	€ 700.000	Pagina 17
Totaal onzekerheden (meetellend voor zowel getrouwheids- als rechtmatigheidsoordeel)	€ 2.546.000	

SiSa-bijlage

Bijlage 3

Het is volgens de nota verwachtingen accountantscontrole voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2015	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2015 (OAB)	0	0	n.v.t.
D11	Wet participatiebudget 2014 - overgangsrecht 2015 reservingsregeling deel educatie	0	0	n.v.t.
G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2014	0	0	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2015	0	0	n.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2015	0	0	n.v.t.

Actualiteiten BBV

Bijlage 4

Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Het definitieve Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV met de wijzigingen voortvloeiende uit het traject Vernieuwing BBV en uit de invoering van de Vennootschapsbelasting is op 17 maart 2016 geplaatst in het Staatsblad. Deze wijzigingen hebben enerzijds effect op de begrotingsjaren 2017 en verder van de gemeente Veldhoven. Anderzijds hebben deze wijzigingen ook op specifieke gebieden effect op de jaarrekening 2016. In het wijzigingsbesluit is geregeld dat met een ministeriële regeling nadere regels kunnen worden vastgesteld.

Daarnaast heeft de commissie BBV naar aanleiding van het wijzigingsbesluit een aantal geactualiseerde richtinggevende notities gepubliceerd.

Bijgaand informeren we u op hoofdlijnen over de effecten voor de gemeente Veldhoven. Wij informeren u in een later stadium door middel van onze vaktechnische uitgave Overheid over de nadere details van deze wijzigingen.

Wijzigingen begroting 2017

Met ingang van begrotingsjaar 2017 (voor openbare lichamen ingesteld op grond van de Wgr vanaf 2018) dient de gemeente Veldhoven rekening te houden met de volgende belangrijke wijzigingen:

- ▶ Indeling en verantwoording naar voorgeschreven **taakvelden**, deze voorgeschreven taakvelden zijn bij ministeriële regeling bepaald;
- ▶ **Invoering van voorgeschreven beleidsindicatoren**, ook deze zijn bij ministeriële regeling bepaald;
- ▶ Opnemen van een apart overzicht kosten **overhead** en meer inzicht in toerekening overhead, o.a. in overzicht overhead en paragrafen financiering en lokale heffingen
- ▶ Meer inzicht in **prestaties verbonden partijen**, door een betere koppeling tussen eigen taken en taken uitgevoerd door verbonden partijen.

- ▶ Voor de categorie "**Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut**" vervalt de keuzemogelijkheid tot het wel of niet activeren. Deze investeringen dienen met ingang van 2017 te worden geactiveerd. Tevens is het niet langer toegestaan om reserves direct hierop in mindering te brengen of versneld af te schrijven.

Wij adviseren u bovenstaande zaken mee te nemen bij het opstellen van de begroting 2017.

Wijzigingen jaarrekening 2016

De eerder genoemde wijzigingen hebben pas effect op de begroting 2017 en de daarmee samenhangende jaarrekening 2017. De jaarrekening 2016 wordt echter op een aantal vlakken al geraakt door de vernieuwing BBV:

- ▶ Het verplaatsen van de balanscategorie "bijdragen aan activa in eigendom van derden" van de financiële vaste activa naar de immateriële vaste activa;
- ▶ Het vervallen van de categorie "Niet in exploitatie genomen bouwgronden".
- ▶ Nadere uitsplitsing van de ontvangen en nog te ontvangen voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel naar verstrekker, te weten:
 - ▶ Europese overheidslichamen;
 - ▶ Het Rijk;
 - ▶ Overige Nederlandse overheidslichamen.
- ▶ Uitbreiding verplichte toelichting aangaande bouwgronden in exploitatie.

Wij adviseren u bovenstaande zaken mee te nemen bij het opstellen van de jaarrekening 2016.

Actualiteiten BBV

Bijlage 4

Nieuwe notities Commissie BBV

De commissie BBV heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen. De reden hiervoor is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitaties, zoals de wijzigende wet- en regelgeving (BBV, Omgevingswet en Vpb) en de forse afboekingen die de decentrale overheden hebben moeten nemen op haar grondexploitaties. Deze analyse heeft recent geleid tot het uitbrengen van een tweetal notities, te weten de notitie Grondexploitatie 2016 en de notitie Faciliterend grondbeleid. Beide notities treden per 1 januari 2016 in werking. De notities Rente en Overhead welke recent zijn verschenen treden pas per 1-1-2017 in werking. Wij informeren u over de inhoud van deze laatste twee notities door middel van onze vaktechnische brochure.

Gevolgen jaarrekening 2016 Notitie Grondexploitatie

De notitie Grondexploitatie bevat een aantal wijzigingen die effect hebben op het opstellen van de grondexploitaties en mogelijk de waardering van deze grondexploitaties. Onderstaand gaan we kort in op de belangrijkste wijzigingen en de gevolgen voor gemeente Veldhoven. Wellicht ten overvloede merken wij op dat de commissie BBV heeft bepaald dat deze voorschriften nog niet gehanteerd behoeven te worden in de jaarrekening 2015.

De definitie van de grondexploitaties is aangescherpt. Het startpunt van een Bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie op de balans. Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken mag de looptijd van een grondexploitatiecomplex maximaal 10

jaar bedragen. Hier kan eventueel door middel van het treffen van aanvullende beheersmaatregelen op basis van een raadsbesluit van afgeweken worden. We constateren dat uw gemeente momenteel één exploitatie met een horizon langer dan 10 jaar heeft opgenomen.

Jaarlijks dient een herziening van de grondexploitatiebegroting plaats te vinden. Een actualisatie van het grondexploitatiecomplex en de grondexploitatiebegroting met planinhoudelijke wijzigingen, danwel autonome wijzigingen met materiële financiële gevolgen, moet opnieuw door de raad worden vastgesteld.

De toerekening van kosten aan de BIE wordt stringenter afgebakend:

- ▶ Enkel kosten zoals opgenomen in artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening mogen nog worden toegerekend;
- ▶ De toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de werkelijk betaalde rente;
- ▶ Het is niet langer toegestaan eigen middelen (reserves) rechtstreeks ten gunste van de BIE te brengen;
- ▶ Het is niet meer toegestaan om vanuit de BIE toevoegingen aan de voorziening voor bovenwijkse voorzieningen te doen.

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties wordt voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (2%).

Actualiteiten BBV

Bijlage 4

Zoals in de wetwijziging aangegeven vervalt met ingang van 1 januari de categorie "Niet in exploitatie genomen bouwgronden" (NIEGG). De NIEGG's welke de gemeente op de balans per 31 december 2015 heeft opgenomen dienen te worden geherubriceerd naar de materiële vaste activa tegen dezelfde boekwaarde als opgenomen in de jaarrekening 2015. Tenminste voor 1 januari 2020 dient de gemeente deze NIEGG's, indien van toepassing, naar lagere marktwaarde tegen de dan geldende bestemming hebben teruggebracht. We constateren dat voor de NIEGG's op dit moment nog rekening wordt gehouden met het toekomstige opbrengstpotentieel. Deze wetwijziging resulteert naar alle waarschijnlijkheid in een lagere marktwaarde. **De gemeente Veldhoven kent op dit moment geen NIEGG, derhalve heeft deze wetwijziging geen effect op uw financiële positie. Ten aanzien van de overige wijzigingen adviseren wij u vroegtijdig te analyseren wat de mogelijke (financiële) effecten zijn en hiermee rekening te houden in uw begroting/jaarrekening 2016 en verder.**

In de plaats van het hanteren van de categorie NIEGG wordt het activeren van voorbereidingskosten voor grondexploitaties als kosten van onderzoek en ontwikkeling onder de immateriële vaste activa wel toegestaan. Dit mag onder de volgende voorwaarden:

- ▶ De kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst van het Bro;
- ▶ De kosten mogen maximaal 5 jaar geactiveerd blijven staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal 5 jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie danwel worden afgeboekt t.l.v. het jaarresultaat;
- ▶ Plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, moeten bestuurlijke instemming hebben, blijkend uit een raadsbesluit of - indien gedelegeerd - een collegebesluit.

Gevolgen jaarrekening 2016 Notitie Faciliterend grondbeleid

Naast een actieve grondexploitatie kan de gemeente ook in gevallen kiezen voor een faciliterend grondbeleid waarbij sprake kan zijn van kostenverhaal. De commissie BBV heeft ten aanzien van dit faciliterende grondbeleid een separate notitie uitgebracht, hierin zijn de volgende belangrijke aanwijzingen gedaan. **Wij adviseren u om in begrotingsjaar 2016 een deugdelijke analyse van uw grondexploitatieportefeuille te maken om een duidelijk onderscheid tussen actieve en passieve grondexploitatie te hebben in de jaarrekening 2016.**

Kosten die gemaakt zijn in het kader van faciliterend grondbeleid en kunnen worden verhalen op derden, classificeren als vordering op de balans. Afhankelijk van de status van de vordering dient deze vordering op de balans van de gemeente tot uiting te komen als kortlopende vordering of overlopend actief. Bepalend voor de classificatie is de aanwezigheid van een getekende overeenkomst.

Als de kosten worden verhaald op basis van een exploitatieplan, maar verrekening nog niet kan plaatsvinden doordat nog geen omgevingsvergunning is aangevraagd of nog geen posterieure overeenkomst is gesloten, dienen de gerealiseerde nog te verhalen kosten te worden verantwoord als 'nog te verhalen kosten' onder de overlopende activa. Hieraan zijn wel vergelijkbare voorwaarden, zoals aan de activering van voorbereidingskosten voor actieve grondexploitaties gesteld.